

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У ВІДОБРАЖЕННІ ЗМІН СПОЖИВЧОГО РИНКУ

©2018 ЯХНО Т. П., ГУСАКОВСЬКА Т. О.

УДК 338.45.01:339.13

Яхно Т. П., Гусаковська Т. О. Промислова політика України у відображенні змін споживчого ринку

Мета статті полягає в розробці рекомендацій для аналізу ефективності промислової політики в Україні через призму показників споживчого ринку. Для аналізу ефективності державної промислової політики у сфері виробництва споживчих товарів здійснено її розгляд через призму індикаторів функціонування споживчого ринку. З цією метою запропоновано рекомендації щодо розрахунку інтегрального показника, який включає такі компоненти: значущість галузі на внутрішньому споживчому ринку та показники рівня задоволення попиту на внутрішньому ринку вітчизняними виробниками. Розрахунок інтегрального показника за вказаними частковими показниками дасть можливість здійснити аналіз ефективності промислової політики держави з позиції задоволення потреб на внутрішньому ринку відповідно до кожної з галузей промисловості та порівняти її динаміку протягом різних періодів. Здійснено класифікацію галузей з використанням кластерного аналізу методом k-середніх, що дозволило виділити групи галузей для визначення пріоритетності застосування інструментів промислової політики.

Ключові слова: споживчий ринок, промислова політика, товарооборот, імпортозалежність, розвиток галузей промисловості.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Формул.:** 3. **Бібл.:** 15.

Яхно Тетяна Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Львівський торговельно-економічний університет (вул. Туган-Барановського, 10, Львів, 79005, Україна)

Гусаковська Тетяна Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалів, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: tatgus@ukr.net

УДК 338.45.01:339.13

UDC 338.45.01:339.13

Яхно Т. П., Гусаковская Т. А. Промышленная политика Украины в отражении изменений потребительского рынка

Цель статьи заключается в разработке рекомендаций для анализа эффективности промышленной политики в Украине через призму показателей потребительского рынка. Для анализа эффективности государственной промышленной политики в сфере производства потребительских товаров проведено её рассмотрение через призму индикаторов функционирования потребительского рынка. С этой целью предложены рекомендации по расчету интегрального показателя, который включает следующие компоненты: значимость отрасли на внутреннем потребительском рынке и показатели уровня удовлетворения спроса на внутреннем рынке отечественными производителями. Расчет интегрального показателя по указанным частным показателям позволит осуществить анализ эффективности промышленной политики государства с позиции удовлетворения потребностей на внутреннем рынке по каждой из отраслей промышленности и сравнить её динамику в течение различных периодов. Осуществлена классификация отраслей с использованием кластерного анализа методом k-средних, что позволило выделить группы отраслей для определения приоритетности применения инструментов промышленной политики.

Ключевые слова: потребительский рынок, промышленная политика, товарооборот, импортозависимость, развитие отраслей промышленности.

Рис.: 1. **Табл.:** 5. **Формул.:** 3. **Библ.:** 15.

Яхно Татьяна Петровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры международных экономических отношений, Львовский торгово-экономический университет (ул. Туган-Барановского, 10, Львов, 79005, Украина)

Гусаковская Татьяна Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента, Полтавский университет экономики и торговли (ул. Ковалев, 3, Полтава, 36014, Украина)

E-mail: tatgus@ukr.net

Yahno T. P., Husakovska T. O. The Industrial Policy of Ukraine in Reflection of Changes of Consumer Market

The article is aimed at developing recommendations for analyzing the efficiency of industrial policy in Ukraine through the prism of the consumer market indicators. For the analyzing of efficiency of the State industrial policy in the sphere of consumer goods production its consideration through the prism of indicators of consumer market functioning is carried out. To this end, recommendations on the calculation of the integral indicator are proposed, which includes the following components: importance of the industry in the internal consumer market and indicators of the level of satisfying the demand by national producers in the internal market. Calculation of the integral indicator as to the specified partial indicators will help to carry out the analysis of efficiency of industrial policy of the State from the position of satisfaction of needs in domestic market according to each of industries, along with comparing its dynamics over different periods. A classification of industries with the use of cluster analysis by the k-averages method is carried out, allowing to identify groups of industries to prioritize use of the industrial policy instruments.

Keywords: consumer market, industrial policy, trade turnover, import dependence, development of industries.

Fig.: 1. **Tbl.:** 5. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 15.

Yahno Tetiana P. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Lviv University of Trade and Economics (10 Tugan-Baranovskoho Str., Lviv, 79005, Ukraine)

Husakovska Tetiana O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovaliv Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: tatgus@ukr.net

Для економічного зростання країни необхідним є забезпечення оптимального співвідношення регулюючих впливів держави та самого ринку. Це означає, що завданням уряду є вибір такої політики втручання в економіку, що буде відповідати особливостям розвитку країни. Основними складовими, що мають забезпечувати рівень та інструменти

впливу на національну економіку, є промислова, грошово-кредитна, податково-бюджетна та зовнішньоекономічна політика держави. Відзначаючи той факт, що світова економіка сьогодні знаходиться на етапі переходу до стадії постіндустріальної, не можна не погодитися з думкою багатьох дослідників [11; 14; 15], що матеріальне виробництво продовжує залишатись

основою добробуту суспільства. Зокрема, виробництво споживчих товарів є важливою складовою, що забезпечує розвиток споживчого ринку та реалізацію потреб населення. Враховуючи значний мультиплікативний ефект впливу промисловості на інші галузі та сектори економіки [14], важливість індустріальної політики для розвитку національної економіки України не викликає сумніву.

Питанням дослідження промислової політики присвячені роботи низки вчених, зокрема Б'янчі П., Лаборі С., Коена Е., Кругмана П., Обстфельда М., Родріка Д., Пака Г., Прайса В., Уорвіка К., Дейнеко Л. В., Ідрісова Г. І., Леонт'єва О. М., Леонт'євої О. Ю., Хаустової В. Є., Якубовського М. М. та багатьох інших [1–6; 8; 10–12; 14; 15]. Незважаючи на велику кількість досліджень щодо зазначеної проблематики та розгляд промислової політики країни науковцями в різних аспектах, недостатньо розробленими залишаються питання її розгляду через аналіз функціонування споживчого ринку.

Метою статті є розробка рекомендацій щодо аналізу ефективності промислової політики в Україні через призму показників споживчого ринку.

Спираючись на аналіз трактувань промислової політики провідними науковцями, міжнародними організаціями та нормативними актами України, доходимо висновку, що промислова політика трактується як галузь економічної політики держави, спрямована на забезпечення економічного зростання та добробуту населення. При цьому деякі дослідники керуються суто галузевим підходом, розглядаючи промислову політику як державне втручання, направлене на підтримку певних галузей промисловості [2; 4; 7]. Другий підхід, який можна виділити у дослідженнях промислової політики, розглядає її в більш широкому сенсі. Він передбачає, що промислова політика не обмежується підтримкою певних галузей, а спрямована на формування системи інститутів бізнес-середовища, розглядає її вплив на інші галузі економіки [1; 6; 8; 10; 12; 15].

Погоджуючись із висновками провідних науковців щодо пріоритетності інституційного підходу і необхідності врахування як галузевих пріоритетів, так і, передусім, формування ефективної інституційної мережі в країні, розглянемо з позицій цього підходу промислову політику в Україні в аспекті її впливу на функціонування споживчого ринку.

Основний акцент у промисловій політиці держава робить саме на галузевий підхід, тобто визначаються пріоритетні галузі, яким надається підтримка у вигляді податкових і митних пільг, субсидій на підтримку діяльності та модернізації виробництва. Незважаючи на те, що у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [13], а також у концепціях та програмах розвитку промисловості задекларовано необхідність заходів щодо інституційних перетворень та

формування сприятливого бізнес-середовища, у достатньому обсязі ці перетворення досі не були реалізовані.

Для того, щоб більш детально проаналізувати ефективність державної промислової політики у сфері виробництва споживчих товарів, розглянемо її через призму індикаторів функціонування споживчого ринку. Для оцінки ефективності промислової політики, на наш погляд, необхідно визначити, наскільки промислове виробництво товарів може задовольнити попит на внутрішньому ринку. У даному випадку показовим буде порівняння динаміки виробництва продовольчих і непродовольчих товарів, а також динаміки ємності ринку цих товарів. Для цього пропонується здійснити розрахунок показника, що являє собою відношення індексів роздрібного товарообороту та індексів виробництва за основними видами споживчих товарів (1):

$$\kappa_i = \frac{I_{vupi}}{I_{obi}}, \quad (1)$$

де I_{vupi} – індекс виробництва промислової продукції за i -м видом діяльності; I_{obi} – індекс роздрібного товарообороту за i -м видом діяльності.

Результати розрахунків інтерпретуються таким чином: якщо показник $\kappa_i > 1$, то швидкість зростання виробництва є вищою, ніж швидкість зростання товарообороту (у випадку спаду виробництва і товарообороту – швидкість спаду виробництва є нижчою, ніж швидкість спаду товарообороту). Відповідно значення $\kappa_i < 1$ трактуватиметься як перевищення швидкості зростання товарообороту (у випадку спаду – динаміка спаду товарообороту є нижчою).

Нами було проведено розрахунки даного показника за основними видами виробництва споживчих товарів за період 2007–2017 рр. (табл. 1).

Аналізуючи розраховані показники, можемо зробити висновок, що динаміка виробництва була вищою за динаміку товарообороту в таких галузях, як виробництво продовольчих товарів (включення становлять лише 2010–2013 рр.), виробництво паперових виробів (2007 р., 2010 р., 2013–2014 рр., 2016–2017 рр.), поліграфічна діяльність (2009 р., 2011 р., 2014–2016 рр.), а також виробництво текстильних товарів (2010 р., 2012 р., 2014 р., 2016 р.). При цьому обсяг товарообороту за продовольчими товарами у 2009 р., 2014–2015 рр. і 2017 р. знижувався. Тобто можемо зробити висновок, що у 2009, 2013 та 2015 рр. динаміка спаду виробництва продовольчих товарів була меншою, ніж динаміка спаду споживання. У виробництві текстильних товарів у 2015 р., поліграфічній діяльності у 2009 р. і 2014–2015 рр., виробництві паперових виробів у 2010, 2014 та 2016 рр. динаміка спаду виробництва була нижчою, ніж динаміка спаду споживання. У галузі виробництва взуття динаміка зростання виробництва була вищою, ніж динаміка

Таблиця 1

Відношення індексів роздрібного товарообороту та індексів виробництва за основними видами споживчих товарів в Україні

Група товарів	Рік										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Продовольчі товари	0,907	0,904	1,020	0,978	0,913	0,866	0,886	1,069	1,084	1,029	1,156
Товари текстильні та галантерея	0,980	0,882	0,622	1,058	0,976	1,015	0,782	1,049	1,559	1,029	0,881
Одяг	0,715	0,569	0,674	0,781	0,815	0,731	0,805	0,882	0,982	0,988	0,868
Взуття	0,523	0,725	0,838	1,033	0,928	0,731	0,728	0,888	1,049	1,185	1,010
Товари парфумерно-косметичні	0,768	0,745	1,064	1,129	0,958	0,862	0,991	1,038	0,954	0,866	0,852
Товари фармацевтичні	0,886	0,893	1,215	1,100	0,881	0,997	1,042	1,121	1,097	0,968	0,911
Книги, газети, журнали	0,983	0,909	1,099	0,901	1,080	0,912	0,992	1,136	1,045	1,032	0,998
Вироби паперові, включаючи шкільні та канцелярські	1,204	0,829	0,892	1,177	0,902	0,974	1,041	1,140	0,976	1,062	1,004
Комп'ютерна техніка	0,610	0,755	0,604	0,647	0,703	0,782	0,887	1,039	1,033	0,958	1,091
Автомобілі та автотовари	0,864	0,844	0,516	1,011	0,922	0,608	0,650	0,993	0,769	0,509	1,401
Меблі	1,009	0,782	0,736	1,085	1,062	0,963	0,882	1,164	1,159	0,957	0,960
Побутові прилади	0,720	0,778	0,987	0,842	0,955	0,767	0,872	0,822	1,056	0,911	0,863

Джерело: розраховано за даними [9].

Таблиця 2

Показники імпортозалежності України за основними видами споживчих товарів

Група товарів	Рік										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Продовольчі товари	0,118	0,118	0,116	0,118	0,128	0,137	0,145	0,144	0,148	0,152	0,178
Товари текстильні та галантерея	0,618	0,522	0,536	0,589	0,573	0,658	0,733	0,7	0,662	0,68	0,741
Одяг	0,813	0,834	0,846	0,893	0,892	0,923	0,932	0,941	0,943	0,947	0,949
Взуття	0,956	0,954	0,936	0,958	0,964	0,972	0,977	0,97	0,969	0,971	0,963
Товари парфумерно-косметичні	0,745	0,72	0,723	0,742	0,74	0,773	0,791	0,795	0,802	0,817	0,824
Товари фармацевтичні	0,461	0,467	0,476	0,479	0,492	0,492	0,492	0,491	0,496	0,497	0,502
Книги, газети, журнали	0,184	0,165	0,144	0,13	0,125	0,11	0,102	0,109	0,111	0,105	0,202
Вироби паперові, включаючи шкільні та канцелярські	0,296	0,278	0,272	0,251	0,253	0,251	0,266	0,46	0,463	0,448	0,496
Комп'ютерна техніка	0,833	0,886	0,883	0,939	0,97	0,988	0,991	0,994	0,992	0,993	0,99
Автомобілі та автотовари	0,612	0,685	0,757	0,814	0,854	0,874	0,893	0,895	0,921	0,94	0,947
Меблі	0,309	0,364	0,379	0,433	0,45	0,458	0,501	0,556	0,579	0,552	0,564
Побутові прилади	0,911	0,895	0,852	0,886	0,89	0,893	0,885	0,881	0,888	0,875	0,895

Джерело: розраховано за даними [9].

товарообороту протягом останніх двох років. Виробництво одягу протягом усього періоду аналізу відставало за темпами зростання від темпів зростання ринку. Виробництво комп'ютерної техніки, меблів та побутових приладів протягом аналізованого періоду також відставало за своєю динамікою від динаміки товарообороту.

Таким чином, можемо зробити припущення, що в більшості галузей, які виробляють не продовольчі товари, обсяг виробництва є недостатнім, щоб задовольнити існуючий попит на внутрішньому споживчому ринку. У такому випадку закономірним є входження на ринок зарубіжних компаній і завоювання ними цих сегментів ринку. Тому на наступному етапі аналізу промислової політики в Україні пропонується розглянути показники імпортозалежності України в розрізі основних видів споживчих товарів протягом 2007–2017 рр. (табл. 2).

Найнижчий ступінь імпортозалежності в Україні спостерігається у сфері продовольчих товарів. Однак аналіз статистичних даних дозволяє виявити негативну тенденцію – вітчизняні виробники поступово втрачають частину ринку. У світовій практиці вважається, що надійна продовольча безпека країни може бути забезпечена за умови, якщо 75–80% внутрішнього споживання продуктів харчування припадає на вітчизняну продукцію [14, с. 55]. Сьогодні на українському ринку ця умова виконується, але, враховуючи зростання частки іноземних виробників на ринку продуктів харчування, державі все ж варто не залишати без уваги розвиток цієї галузі.

Серед непродовольчих товарів закономірним є низький рівень імпортозалежності в галузі друкованої продукції (книги, газети, журнали). Паперові вироби та канцелярські товари до 2014 р. мали частку імпорту до 30%, але протягом останніх років тенденція різко змінилася до негативної, і в 2017 р. частка імпорту склала майже 50%. Вітчизняне виробництво фармацевтичних товарів забезпечує потреби ринку лише на 50%, причому тенденція також є негативною. Такі показники є досить тривожними для національної безпеки. Серед проблемних питань для розвитку галузі фахівці виділяють недостатній рівень науково-технічного забезпечення фармацевтичного виробництва, недостатність фінансування державних програм розвитку галузі, невелику частку фармацевтичних підприємств в Україні, сертифікованих на відповідність європейським стандартам належного виробництва (GMP), та належної лабораторної практики (GLP) [14, с. 121]. У всіх інших розглянутих галузях частка імпортованих товарів переважає та перевищує в деяких галузях 90% (комп'ютерна техніка, автомобілі та автотовари, одяг і взуття).

Для більш ґрунтовного аналізу ефективності промислової політики, крім розглянутих вище показників, необхідно також оцінити значущість кож-

ної з представлених галузей на внутрішньому ринку України. Показником, що забезпечить досягнення цієї мети, є частка галузі в роздрібному товарообороті (табл. 3).

Розвиток зазначених галузей промисловості та ефективність промислової політики через призму функціонування споживчого ринку пропонується оцінити за допомогою розрахунку інтегрального показника, що буде включати такі компоненти: значущість галузі на внутрішньому споживчому ринку (частка галузі в роздрібному товарообороті) та показники рівня задоволення попиту на внутрішньому ринку вітчизняними виробниками (імпортозалежність; відношення індексу роздрібного товарообороту та індексу виробництва).

Розрахунок інтегрального показника пропонується здійснювати як середнє арифметичне часткових показників. Для стандартизації часткових показників перейдемо до системи вимірювань, коли значення показника коливатиметься в межах від 0 до 1 (0 – найкраще значення, 1 – найгірше значення). Для цього використаємо формулу (2) для показників-стимуляторів та формулу (3) для дестимуляторів:

$$k_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}; \quad (2)$$

$$k_{ij} = \frac{x_{\max} - x_{ij}}{x_{\max} - x_{\min}}, \quad (3)$$

де x_{ij} – фактичне значення i -го показника j -ї галузі; $x_{\max}$ та $x_{\min}$ – мінімальне та максимальне значення показника серед досліджуваної сукупності значень галузі.

Результати розрахунків інтегрального показника розвитку промисловості (табл. 4) дають можливість проаналізувати ефективність промислової політики в Україні за основними галузями, що представлені на споживчому ринку.

Використання пропонованого інтегрального показника дозволяє здійснити аналіз ефективності промислової політики держави з позиції задоволення потреб на внутрішньому ринку відповідно до кожної з аналізованих галузей та порівняти її динаміку протягом різних періодів. Результати розрахунку свідчать, що найвищий рівень ефективності промислової політики за показниками споживчого ринку протягом періоду 2007–2017 рр. спостерігається в галузі виробництва продовольчих товарів, одягу та паперових виробів. Щодо таких галузей, як виробництво меблів, текстильних товарів, взуття, парфумерно-косметичних товарів, комп'ютерної техніки, автомобілів та автотоварів спостерігається негативна динаміка показника.

За результатами ранжування галузей за інтегральним показником ефективності промислової політики у 2017 р. можемо виділити галузі з високим рів-

Таблиця 3

Частка груп споживчих товарів у роздрібному товарообороті України

Група товарів	Рік										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Продовольчі товари	0,353	0,344	0,400	0,395	0,389	0,402	0,411	0,413	0,411	0,410	0,398
Товари текстильні та галантерея	0,004	0,003	0,004	0,004	0,004	0,003	0,004	0,004	0,003	0,003	0,003
Одяг	0,007	0,008	0,010	0,012	0,013	0,014	0,015	0,016	0,018	0,019	0,021
Взуття	0,010	0,010	0,012	0,012	0,011	0,012	0,012	0,011	0,011	0,010	0,010
Товари парфумерно-косметичні	0,017	0,019	0,025	0,022	0,020	0,023	0,024	0,025	0,029	0,032	0,035
Товари фармацевтичні	0,054	0,051	0,071	0,067	0,064	0,063	0,066	0,073	0,083	0,088	0,094
Книги, газети, журнали	0,010	0,009	0,010	0,010	0,009	0,008	0,007	0,006	0,005	0,005	0,003
Вироби паперові, включаючи шкільні та канцелярські	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,003	0,003	0,002
Комп'ютерна техніка	0,011	0,010	0,008	0,011	0,012	0,012	0,010	0,008	0,007	0,008	0,008
Автомобілі та автотовари	0,186	0,186	0,075	0,080	0,095	0,102	0,101	0,067	0,062	0,080	0,081
Меблі	0,005	0,006	0,006	0,006	0,005	0,005	0,005	0,005	0,004	0,005	0,006
Побутові прилади	0,033	0,028	0,026	0,029	0,027	0,027	0,025	0,027	0,026	0,025	0,033

Джерело: розраховано за даними [9].

Таблиця 4

Інтегральний показник розвитку промисловості за показниками споживчого ринку

Галузь	Рік										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Продовольчі товари	0,413	0,366	0,781	0,696	0,540	0,498	0,522	0,749	0,733	0,645	0,592
Товари текстильні та галантерея	0,648	0,495	0,627	0,664	0,618	0,387	0,329	0,476	0,455	0,242	0,092
Одяг	0,449	0,306	0,399	0,426	0,471	0,349	0,413	0,472	0,602	0,620	0,571
Взуття	0,186	0,318	0,822	0,745	0,506	0,369	0,354	0,401	0,513	0,407	0,359
Товари парфумерно-косметичні	0,273	0,363	0,736	0,686	0,508	0,372	0,445	0,489	0,476	0,404	0,426
Товари фармацевтичні	0,358	0,296	0,698	0,526	0,182	0,289	0,360	0,498	0,514	0,411	0,363
Книги, газети, журнали	0,484	0,406	0,808	0,555	0,761	0,542	0,664	0,769	0,611	0,599	0,138
Вироби паперові	0,653	0,317	0,490	0,704	0,434	0,478	0,501	0,532	0,510	0,575	0,407
Комп'ютерна техніка	0,577	0,541	0,310	0,385	0,451	0,435	0,407	0,383	0,298	0,291	0,386
Автомобілі та автотовари	0,797	0,719	0,228	0,369	0,335	0,218	0,211	0,248	0,123	0,056	0,385
Меблі	0,779	0,573	0,580	0,712	0,634	0,434	0,421	0,420	0,329	0,237	0,474
Побутові прилади	0,322	0,263	0,629	0,424	0,446	0,214	0,309	0,346	0,499	0,393	0,566

Джерело: розраховано за даними [9].

нем показника (виробництво одягу, побутових приладів та меблів). Низький рівень показника у 2017 р. мали текстильні товари та галантерея, а також книги, газети та журнали.

Схема розрахунку інтегрального показника дає можливість оцінити ефективність промислової політики по галузях на основі аналізу внеску кожної галузі в товарооборот, а також динаміки зміни часткових показників по відношенню до найгіршого (найкращого) значення. Для більш ґрунтовного аналізу за складовими інтегрального показника розвитку галузей промисловості було здійснено класифікацію галузей з використанням кластерного аналізу методом k-середніх. Результати розрахунків дають можливість розподілити аналізовані галузі промисловості за трьома кластерами (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл галузей за кластерами відповідно до значень складових інтегрального показника розвитку галузей промисловості

Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3
Товари текстильні; товари фармацевтичні; вироби паперові; меблі	Продовольчі товари; книги, газети, журнали	Одяг; взуття; товари парфумерно-косметичні; комп'ютерна техніка; автомобілі та авто-товари; побутова техніка

Для галузей, що ввійшли до першого кластера, характерні низька частка в роздрібному товарообороті, порівняно низькі темпи зростання виробництва відносно зростання ємності ринку та середній рівень імпортозалежності (рис. 1).

Для галузей у другому кластері притаманні висока частка в роздрібному товарообороті, високі темпи зростання виробництва порівняно зі зростанням ємності ринку та низький рівень імпортозалежності. У третьому кластері знаходяться галузі, для яких характерні низька частка в роздрібному товарообороті, темпи зростання виробництва збігаються зі зростанням ємності ринку, рівень імпортозалежності є дуже високим.

ВИСНОВКИ

Ефективність промислової політики держави відображається в показниках функціонування споживчого ринку. Як такі показники доцільно використовувати значущість галузі на внутрішньому споживчому ринку (частка галузі в роздрібному товарообороті) та показники рівня задоволення попиту на внутрішньому ринку вітчизняними виробниками (імпортозалежність; відношення індексу роздрібного товарообороту та індексу виробництва). Розрахунок інтегрального показника за вказаними частковими показниками дасть можливість здійснити аналіз ефективності промислової політики держави з позиції задоволення потреб на внутрішньому ринку відповідно до кожної з галузей промисловості та порівняти її динаміку протягом різних періодів. Проведення кластерного аналізу дозволило здійснити класифікацію галузей за значеннями часткових показників та виділити групи галузей для визначення пріоритетності застосування інструментів промислової політики. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Bianchi P., Labory S. Industrial Policy after the Crisis: the Case of the Emilia-Romagna Region in Italy. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/01d3/6f4da5e8af6bf81d86a786ae199dc142b37e.pdf>
2. Cohen E. Theoretical foundations of industrial policy. *EIB Papers*. 2006. Vol. 11. P. 85–106.

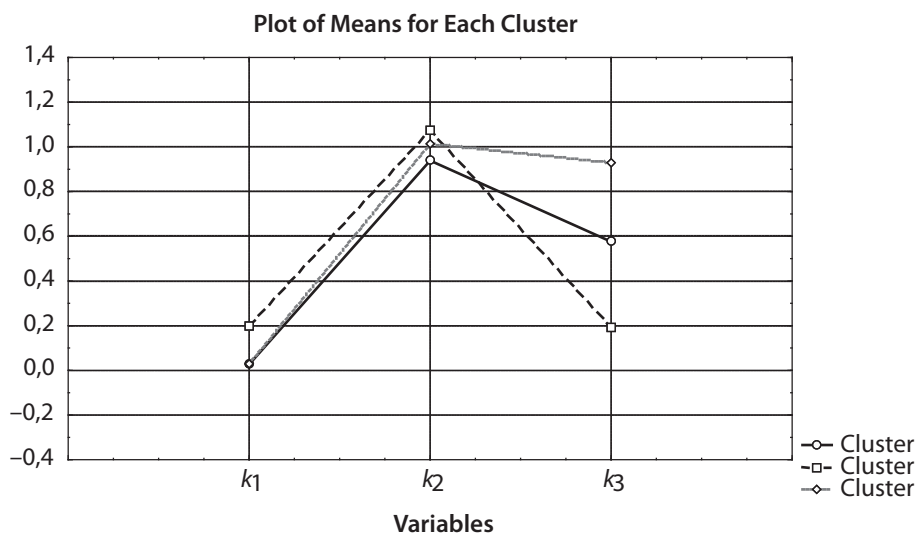

Рис. 1. Графік середніх значень складових інтегрального показника розвитку галузей промисловості у 2017 р.

3. Krugman P. R., Obstfeld M. International Economics: Trade and Policy. 10th ed. Boston : Pearson Education, 2015. 336 p.

4. Pack H., Saggi K. Is There a case for Industrial Policy? A Critical Survey. *World Bank Research Observer*. 2006. Vol. 21. Issue 2. P. 267–297.

5. Price V. C. Industrial Policies in the European Community. London : Macmillan for the Trade Policy Research Centre, 1981.

6. Rodrik D. Industrial Policy for the Twenty-First Century. URL: http://www.vedegylet.hu/fejkrit/szvggyujt/rodrik_industrial_policy.pdf

7. United Nations Conference on Trade and Development. 25 May 1998. URL: <http://www.unctad.org/en/docs/c2emd10r1.en.pdf>

8. Warwick K. Beyond Industrial Policy: Emerging Issues and New Trends. OECD Science, Technology and Industry Policy Papers. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/5k4869clw0xp-en>

9. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Идрисов Г. И. Промышленная политика России в современных условиях. М. : Изд-во Ин-та Гайдара, 2016, 160 с.

11. Леонтьев А. Н., Леонтьева Е. Ю. Промышленная политика: определение понятия. *Современные исследования социальных проблем*. 2011. № 4. С. 1–12. URL: <http://sisp.nkras.ru/issues/2011/4/leonteva.pdf>

12. Мельниченко О. А. Державна промислова політика: сутність, засоби та напрями розвитку. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 3. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-3/doc/2/01.pdf>

13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

14. Промислова політика посткризової економіки : кол. монографія / Дейнеко Л. В., Якубовський М. М., Шелудько Е. І. та ін. Київ, 2014. 316 с.

15. Хаустова В. Є. Промислова політика в Україні в умовах інтеграції та глобалізації економіки : дис. ... д-ра. екон. наук. : 08.00.03. Київ, 2015. 505 с.

REFERENCES

Bianchi, P., and Labory, S. "Industrial Policy after the Crisis: the Case of the Emilia-Romagna Region in Italy". <https://pdfs.semanticscholar.org/01d3/6f4da5e8af6bf81d86a786ae199dc142b37e.pdf>

Cohen, E. "Theoretical foundations of industrial policy". *EIB Papers*, vol. 11 (2006): 85-106.

Deineko, L. V. et al. *Promyslova polityka postkryzovoi ekonomiky* [Industrial policy of the post-crisis economy]. Kyiv, 2014.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Idrisov, G. I. *Promyshlennaya politika Rossii v sovremennykh usloviyakh* [Industrial policy of Russia in modern conditions]. Moscow: Izd-vo In-ta Gaydara, 2016.

Khaustova, V. Ye. "Promyslova polityka v Ukraini v umovakh intehratsii ta hlobalizatsii ekonomiky" [Industrial policy in Ukraine in terms of integration and globalization of the economy]: *dys. ... d-ra ekon. nauk. : 08.00.03*, 2015.

Krugman, P. R., and Obstfeld, M. *International Economics: Trade and Policy*. Boston: Pearson Education, 2015.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

Leontev, A. N., and Leonteva, Ye. Yu. "Promyshlennaya politika: opredeleniye ponyatiya" [Industrial policy: definition of the concept]. *Sovremennyye issledovaniya sotsialnykh problem*. 2011. <http://sisp.nkras.ru/issues/2011/4/leonteva.pdf>

Melnychenko, O. A. "Derzhavna promyslova polityka: sutnist, zasoby ta napriamy rozvytku" [State industrial policy: essence, means and directions of development]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*. 2017. <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-3/doc/2/01.pdf>

Pack, H., and Saggi, K. "Is There a case for Industrial Policy? A Critical Survey". *World Bank Research Observer*, vol. 21, no. 2 (2006): 267-297.

Price, V. C. *Industrial Policies in the European Community*. London: Macmillan for the Trade Policy Research Centre, 1981.

Rodrik, D. "Industrial Policy for the Twenty-First Century". http://www.vedegylet.hu/fejkrit/szvggyujt/rodrik_industrial_policy.pdf

United Nations Conference on Trade and Development. 25 May 1998. <http://www.unctad.org/en/docs/c2emd10r1.en.pdf>

Warwick, K. "Beyond Industrial Policy: Emerging Issues and New Trends". OECD Science, Technology and Industry Policy Papers. <http://dx.doi.org/10.1787/5k4869clw0xp-en>